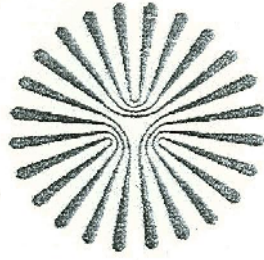

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علمی: شناسی

پایان

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

شناسی

عنوان پایان :

بررسی مقایسه‌ای اثرات مجازات حبس با مجازات جریمه در شهرستان کرج

:

دکتر ولی

:

دکتر نریمان فاخری

:

حمید جواهری

:

1389

تقدیم به:

پدر و مادر عزیز
تقدیم به همسر گرامیم که در
تدوین و تهیه و تشویق پایان نامه کمک شایانی به این حقیر نمود و
نیز تقدیم به دو میوه‌ی زندگی‌های مدیریت و نازنین فاطمه
که گرمی وجودشان باعث ایجاد انگیزه در نگارش این پایان

:

فداوند را سپاس می‌گذارم که در این پژوهش به من کمک کرد، وظیفه خود می‌دانم سپاس فراوان تقدیم ی افرادی کنم که در این راه مرا یار و یاور بوده‌اند به ویژه استاد ارجمند و گرانقدرم جناب آقای دکتر ولی‌اله انصاری که سعادت پینی از محضر ایشان را یافته و از راهنمایی‌های بی‌دریغ و از نظر ایشان سودمند شده.

و با تشکر و سپاس فراوان از استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر نریمان فاضلی که به عنوان استاد مشاور هر آنچه را به عنوان استادی دلسوز و مشوق داشتند مرصمت و در اختیار مقیر گزاردند.

و همچنین از آقای دکتر میلانی بعنوان استاد داور نهایت تشکر و قدردانی را داریم که وقت گرانبهای خویش را جهت تصریح و راهنمایی بنده دریغ ننموده .

چکیده

ناکامی و شکست زندان در توفیق به اهداف پیشگیرانه، باز پروانه و بازدارنده زمینه بروز و تشدید بحران تورم جمعیت کیفری را فراهم نموده است. این امر، دیر زمانی است که ذهن متصدیان های عدالت کیفری به ویژه متولیان امر زندانبانی را در سرتاسر جهان به تحرک و تجسس واداشته . اینرو، طرح اندی های جایگزین زندان و مکانیسم های کاهش جمعیت کیفری با

رویکردی نوین به مقوله زندان و زندانبانی، به عنوان الگویی کارساز و فایده

این معضل مورد استقبال واضعان عرصه سیاست جنایی قرار گرفته است.

پژوهش حاضر با توجه به رویکردهای نوین جرم شناسی وفق تحقیقات و مطالعات در دو

تحصیل اینجانب بر سه محور اصلی طرح گردیده است:

1. علت افزایش جمعیت کیفری زندانها معلول کدام علت یا علل است؟ آیا نقص قوانین و

یا نگاه مسئولین، پدیده جرم و جنایت باعث اصلی آن است و یا مسائل دیگر از قبیل

مشکلات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در آن دخیل است؟

2. از دین مبین اسلام برداشت می شود مجازات حبس آخرین مرحله جزای فرد مجرم

می باشد چرا در کشور ما مجازات حبس از ابتدا رسیدگی به جرائم تا مرحله اعمال

مجازات به عنوان اولین مرحله استفاده می

3. آیا می توان جهت جلوگیری از ازدیاد جمعیت کیفری زندانها و تبعات منفی اجتماعی،

اقتصادی و فرهنگی آن جایگزین هایی را در نظر گرفت؟ آن جایگزین ها چه بوده و آیا

می توان از تجربه سایر ملل در این خصوص استفاده کرد؟

کلید واژه:

حبس، اثرات، مجازات، مجرم، جرم، جریمه، کار عام المنفعه، اسناد بین المللی، جرم شناسی، جزای نقدی

1.....	
5.....	1. تاریخ تحولات زندان و احکام حقوقی و فقهی زندان
8.....	1.1. تاریخ تحولات زندان
8.....	1.1.1. زندان در ایران باستان
8.....	1.1.1.1. منبع قانونی کیفردهی
8.....	2.1.1.1. جایگاه زندان در میان کیفرها
10.....	2.1.1
10.....	1.2.1.1. قرون وسطی
12.....	2.2.1.1. بعد از قرون وسطی
14.....	3.1.1. روند تاریخی زندان
16.....	4.1.1. وضعیت زندانها در ایران پس از اسلام
21.....	5.1.1. احکام حقوقی و فقهی زندان
21.....	1.5.1.1
22.....	2.5.1.1
26.....	3.5.1.1. سجن در لسان احادیث
27.....	4.5.1.1. زندان از دیدگاه قرآن
27.....	5.1.1. آراء جماعت فقها و دلایل آنها
28.....	1.5.1.1. فہی
30.....	2.5.1.1. حنبلی
31.....	3.5.1.1. مالکی
32.....	4.5.1.1. شافعی
35.....	5.5.1.1. شیعهی امامیه

36.....	6.5.1.1. زیدیه
38.....	2.1. مکاتب و نظریات شناسی
38.....	1.2.1. نظریه شناسی رشدنگر
39.....	2.2.1. نظریه شناسی تلفیقی
40.....	3.2.1. نظریه‌ی کلاسیک
41.....	4.2.1. نظریه‌ی مکتب تحقیقی (زیست‌شناختی و روان‌شناختی)
42.....	5.2.1. نظریه
43.....	6.2.1. نظریه زنی
44.....	7.2.1. نظریه شناسی مارکسیستی
45.....	3.1. عوامل مؤثر در ازدیاد جمعیت کیفری زندان
45.....	1.3.1. بررسی راهکارهای اجرایی کاهش جمعیت کیفری زندانیان
53.....	2.3.1. های جایگزین حبس از دیگر مناظر
53.....	3.3.1. میانجی
55.....	4.3.1. تعلیق مراقبتی فشرده
60.....	5.3.1. حبس خانگی
65.....	6.3.1. جایگزین حبس‌های کوتاه مدت رهیافت حقوقی
66.....	2. : ارزیابی جزای نقدی از دیدگاه حقوقی و جرم‌شناسی
68.....	1.2
72.....	2.2
75.....	3.2. معایب و محاسن جزای نقدی
80.....	4.2
83.....	5.2. دلایل موافقان و مخالفان
92.....	6.2. های بین‌المللی در تحولات زندان

94.....	1.6.2. اقدامات جایگزین حبس در سند بین‌المللی بهبود نظام زندانبانی.....
104.....	2.6.2. تدابیر جایگزین در اسناد بین‌المللی وفق هشتمین قطعنامه‌ی کنگره‌ی جهانی سازمان ملل متحد.....
111.....	7.2. آزاد شدن زندانی از زندان از نظر شریعت و قانون.....
113.....	1.7.2. تقسیم بندی جرایم و سقوط مجازات.....
115.....	3. بررسی آماری تأثیرات حبس و جزای نقدی در کرج.....
116.....	1.3. کرج.....
117.....	2.3. دوجهی.....
131.....	3.3. تحلیل شناسنامه چندوجهی.....
132.....	4.3. تحلیل آماری اثرات حبس بر زندانیان از نظر کمی نسبت به جرایم جایگزین بین سال 85 تا 81.....
134.....	5.3. نتیجه‌گیری.....
136.....	6.3. ها و پیشنهادها.....
141.....	.....
146.....	..... پیوست.....
146.....	.....
147.....	85.1381 سیمای جنایی زندان.....
155.....	.....
159.....	..... چکیده‌ی انگلیسی.....

عناوین

40.....	نظریه ی کلاسیک.....		
41.....	نظریه ی مکتب تحقیقی (زیست شناختی و روان شناختی).....		
42.....	نظریه		
43.....	نظریه زنی.....		
46.....	نظریه شناسی مارکسیستی.....		
117.....	پرسشنامه چندوجهی		
148.....	85 81	عدد زندانیان ورودی سال	بر حسب سال و وضعیت قضایی استان تهران.....
149.....	81 85	عدد زندانیان ور	بر حسب سال و جنسیت استان تهران.....
149.....	85 81	تعداد زندانیان ورودی سال	بر حسب تحصیلات و جنسیت استان تهران.....
150.....	85 81	تعداد زندانیان ور	
151.....	85 81	تعداد زندانیان ورودی سال	بر حسب جنس و تعداد سوابق کیفری استان تهران.....
152.....	85 81	تعداد زندانیان ورودی سال	
153.....	85 81	تعداد زندانیان ورودی سال	
154.....	85 81	تعداد زندانیان ور	بر حسب وضعیت زناشویی استان تهران.....
154.....	85 81	تعداد زندانیان ورودی سال	بر حسب جنس و دین استان تهران.....

:

همپای تحولاتی که در مفهوم، دامنه، نوع و کیفیت « بزهکاری » های اخیر رخ
ها را با بزهکاری های نوین که پیچیده و متفاوت از گذشته است رو به رو کرده، « واکنش
اجتماعی علیه جرم » می باشد که نیز به تناسب شاهد دگرگونی های وسیعی بوده است. در این میان،
ترین شکل واکنش اجتماعی علیه جرم و فرد به عنوان اجرای کیفرهای اصلاح
کننده، دستخوش دگرگونی هایی شده است. از ادوار بسیار دور، ضمانت اجراهای کیفری در
های شدید بدنی و تربیتی اعمال می . در این دوره، مجازات بر پایه ی انتقام و سرکوبی
مجرم استوار بود و به شکل مجازات های بدنی قهرآمیز، بویژه اعدام و سایر مجازات های غیرانسانی
و خشن متظاهر می .

هر چند مجازات زندان از عهد کهن و باستان وجود داشته است، ولی به دلیل استفاده
محدود و جزیی از آن نمی تواند در ردیف مجازات های شایع آن اعصار تلقی شود، اما زندان با
گذشت زمان به تدریج به عنوان مجازات وارد زرادخانه ی کیفری شد. در ابتدا جانشین مجازات زندان
با وجود وضعیت نامناسب و رقت های شدید بدنی بسیار امیدوار کننده
. ولی به مرور اصلاح طلبان اجتماعی در جهت بهبود شرایط نامطلوب و وضعیت وخیم آن
های مهمی انجام دادند.

در اروپا، جان هاوارد انگلیسی در کتاب «وضعیت زندان» که در سال

ها را توصیف نموده و از شرایط نامناسب

1777

کرده است.

اگرچه این نحوه مجازات از منظر دورکیم بیشتر از آنکه کارکرد رعب و وحشت داشته باشد،
ناظر بر تأمین هدف دیگری است که همان تقویت «همبستگی اجتماعی» از طریق ارضای وجدان
جمعی است. «وجدان جمعی» تر باشد، خشم عمومی بر ضد جرم حادثتر است، شاید
به همین دلیل است که اغلب مجازات ها بدنی و تعذیبی هستند.

با گذشت زمان و پیشرفت جوامع، مبحث موقعیت ارتکاب جرم و شخصیت مجرم نیز
اهمیت یافت. به عبارتی هدف و کارکرد مجازات آن است که نه تنها در بزهکار شوق زندگی را

برانگیزاند بلکه به او توان زندگی کر . بر این اساس نهاد زندان به عنوان یکی از اقداماتی که جهت مقابله با جرایم که از پیشینه‌ای چندان طولانی (حدود دو سده پیش به این سو) تأسیس گردید و این نوع مجازات به عنوان مجازات اصلی و ابزاری در جهت «دفاع اجتماعی» تدریج جای کیفرهای بدنی را گرفت.

در اعمال مجازات آنچه که از نصوص دینی برداشت می‌گردد اصولی به قرار ذیل حاکم

:

- : میان جرم و مجازات تناسب برقرار باشد. این اصل از نتایج عدالت پروردگار . افزون بر این، مجازات بر اساس ضرورت تشریح گردیده و خلاف اصل تلقی می‌گردد بنابراین در اعمال آن باید به قدر لازم اکتفا کرد.
- : کیفرها نباید از روی هوی و هوس قاضی بلکه مطابق با قوانین و ضوابطی که در شریعت معین شد .
- : کیفرها باید تراز بازدارندگی داشته .
- : چون در کیفر می
- : با توجه به اینکه ملاک در کیفرها ملاحظه صلاح و فساد جامعه است، پس هر گونه عقوبتی که این هدف را تحقق بخشد، مشروع خواهد بود به این شرط که از چارچوبی که شارع تعیین کرده است خارج نباشد و به این منظور شارع تعزیرات ر فقه اسلامی تعبیه کرده است.
- : تأدیب که از اهداف مجازات اسلام است باید از هر گونه انتقامجویی به دور

ندانم‌بانی و مجازات حبس در ایران دارای پیشینه‌ای طولانی همانند سایر کشورها می .
اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی نگاه به زندان از نگاه پلیسی و امنیتی به نگاه اصلاحی و تربیتی تغییر نمود. در پی انتصاب حضرت آیت‌اله شاهرودی به سمت ریاست قوه قضائیه و ارائه توسعه قضایی و در پی آن، ارائه دیدگاه حقوقی، فقهی ایشان در مورد زندان، که مطابق آن زندان،

کیفری استثنایی است و در اسلام کاربرد آن بسیار محدود و انگشت زدایی و توسل به کیفرهای بینابین به جای حبس، به بحث روز نظام قضایی کشور مبدل شد. ازدحام جمعیت کیفری زندان، نارسایی‌های ذاتی نهاد زندان و سرانجام اقتضائات حقوق بشری نیز اجرای حبس را به مثابه یگانه اکسیر مبارزه با جرم مورد تأیید قرار می‌دهد، و بی‌گمان در این میان تأکید مقام معظم رهبری بر زندان‌زدایی نیز پشتوانه‌ی محکمی برای مجریان و سیاستگذاران جنایی است. همچنان که حضرت آیت‌اله‌آملی لاریجانی پس از انتصاب و در اولین حضور خود در سازمان زندانها در همایش دیمه سال 1388 الذکر تأکید فراوانی نموده‌اند که بایستی در قوانین اصلاحاتی صورت گیرد که سیاست حبس‌زدایی که در زمان آیت جدی پیگیری می‌شده است ادامه یابد.

تعریف مساله:

1. آیا زندان می‌تواند عاملی برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرم باشد و یا به

عبارتی آیا زندان جنبه ارعابی دارد یا تنبیهی؟

2. آیا جریمه‌های بدل از حبس مانند جزای نقدی یا کار المنفعه می‌تواند اصلاح کننده

مناسب و اثرگذار بر روی مجرم و عامل پیشگیرانه

روش تحقیق:

در این پژوهش در ابتدا با تحقیق در خصوص خاستگاه و پیدایش زندان در نظام بین‌المللی

کیفر حبس را به عنوان موثرترین اهرم در جهت اصلاح و تربیت بزهکاران

حبس را از دیدگاه جامعه‌شناسانه و از منظر شریعت اسلامی با توجه به تناسبات جرم و مجازات

مورد عنایت قرار داده است. در عین حال با رویکرد مکاتب و نظریات نوین جرم‌شناسی در خصوص

جایگزین‌های مناسب حبس مبحث جزای نقدی بدل از حبس در این عصر ورود پیدا نموده است.

با به چالش کشیدن کیفر حبس از مناظر گوناگون و در نگاه آماری اجمالی از زندان‌های کرج

راهکارهای جایگزینی حبس را در رویه‌ی بهداشت قضایی وارد و اثرگذار معرفی نموده است.

فرضیه :

فرضیات مطروحه در این مقاله به قرار ذیل می :

1. هایی که قانونگذار نسبت به جرایم اتخاذ کرده به مرور زمان مشاهده می‌گردد که نتوانسته به مقصود خود در کاهش جرایم برسد، با توجه به اصول مترقی دین اسلام از قبیل اصل برائت، استصحاب، اصل عدم و تأخر یا اصل مصالح با توجه به مشروعیت حبس از دیدگاه شریعت مقدس می‌توان جایگزین مناسب بدل از حبس و مصادیق شبهه‌گریزی جهت روشن شدن حقایق را بررسی نمود.
2. هایی از قبیل جرایم نقدی کار عام های اجتماعی برای جرایم کم‌اهمیت یقیناً مؤثرتر از مجازات حبس است.

:

هدفی که از این پژوهش مدنظر است بررسی مجازات حبس و تبعات مثبت و منفی آن بر روی مددجویان و خانواده آنان، جلوگیری از رشد فزاینده جمعیت کیفری و هزینه زندانیان غیرخطرناک و همچنین بررسی اثرات مثبت و منفی مجازات‌های جایگزین حبس و ارائه راهکارهای لازم جهت نیل به این هدف می‌باشد. بدین منظور شهرستان کرج شامل، ندامتگاه فردیس، ندامتگاه کرج زندان رجائی شهر مورد بررسی قرار گرفته به عنوان جامعه آماری نمونه انتخاب گردید. جهت ارزیابی تبعات حبس و اخذ یات مددجویان پرسشنامه‌ای تهیه و بین مددجویان زندان مذکور توزیع گردید و نقطه نظرات آنها به عنوان یکی از ارکان این پژوهش مدنظر قرار گرفت. البته شایان ذکر است با توجه به اینکه شهر تهران تنها دارنده یک ندامتگاه بنام اوین می‌باشد لذا زندانیان محاکم قضایی شهر تهر شهرستان کرج معرفی می‌شوند و به همین دلیل امکان تفکیک مددجویان شهر تهران و شهرستان کرج مقدور نمی‌باشد و لذا می‌توان نتایج حاصل از این پژوهش را به شهر تهران نیز تعمیم داد.

طرح پایان ( )

این پژوهش در تدوین گردیده است:

: تاریخ تحولات ندان و احکام حقوقی و فقهی زندان

: ارزیابی جزای نقدی از دیدگاه حقوقی و جرم‌شناسی

: بررسی آما ی تأثیرات حبس و جزای نقدی در کرج

تاریخ

احکام حقوقی و فقہی

زندانی کردن مجرمان به عنوان واکنشی رسمی و مت اول جامعه، پیشینه‌ای چندان طولانی
های نه چندان دور، سلب آزادی و محبوس کردن مجرمان در کشورهای غربی،
مشرق زمین و حتی قاره‌ی سیاه به مرحله‌ی پیش از محاکمه و تا تحویل متهم به دادگاه جهت
رسیدگی به درستی و یا نادرستی اتهام وارد بر آنان اختصاص داشته و پس از آن، کیفر که اغ
شکل مجازات‌های بدنی و غیرانسانی بود، بلافاصله اجرا می . در واقع اعتقاد بر این بود که زندان
برای دو هدف مهم کارایی دارد. از یک طرف، محلی است برای نگه
متهمی که مانع گریختن وی از دست عدالت شد، یا شخص محکومی که برای پرداخت
جریمه‌ی مقرر نسبت به جرم خود تضمینی ندارد. از طرف دیگر، زندان جایی است که محکوم‌علیه
برای مجازات در آن حبس می . بی‌گمان در این کاربردهای زندان، نوع نخست قدیمی .
نوع دوم در تاریخ اجتماعی بشری تنها هنگامی توانست گسترش یابد که مجازات‌های دیگر، از جمله
مجازات مرگ و قطع عضو، دیگر برای کیفر دادن برخی جرایم مناسب تلقی نمی . اندیشه
زندانی کردن به عنوان مجازات در خاور نزدیک باستانی ناشناخته بود. با اینکه به طور کامل برای
رومیان ناشناخته نبود، حقوق روم آن را رد کرده است.

با انقلاب فرانسه، آزادی در کنار مساوات به سطح والایی از ارزش
انقلابیون ار یافت و بنابراین، سلب آزادی به عنوان کیفر، به ویژه با ال های بدنی، مدنظر
زندان در طول دوسده به حیات و تکامل خو .
جهانی که مدعی فراهم کردن امنیت جامعه و مصون داشتن آن از دست مجرمان بود، درآمد. حتی
ادعا شد که زندان توانایی اصلاح و درمان مجرمان را داراست! با وجود دیدگاه‌های خاص الغاگرایان
که به ویژه از افکار پس مدرنیسم و جرم‌شناسی جدید ناشی می
ی سوم میلادی همچنان به حیات خود ادامه داده و در افکار بسیاری از انسان‌ها در سراسر دنیا
معادل عدالت کیفری تلقی می .

ی روند شکل‌گیری زندان و تحول آن در کشورهای مختلف، به ویژه در ایران و
ی اسلامی، نقطه آغاز ضروری و شایسته‌ی تحقیق است که هدف آن جستجو و بررسی و تحلیل

جایگزین‌هایی است که می‌توانند به جای زندان و به عنوان ضمانت اجرای کیفری، مجریان عدالت کیفری را در رسیدن به هدف خود یاری کنند.

دین اگر از شمول و جامعیت برخوردار باشد نمی‌تواند فاقد نظام کیفری باشد، چرا که ها استعداد تجاوز به حقوق دیگران، سرپیچی از فرامین حق و ایجاد اعمال کیفر نمی‌توان از ایجاد ظلم و تجاوز جلوگیری نمود و اسلام که در میان ادیان الهی از کمال برخوردار است، باید دارای نظام کیفری باشد.

مبنای مجازات یا اندیشه ی که مجازات‌های اسلامی مستند به آن است، عبارت است از همان مبنایی که مجموع شریعت اسلامی بر آن مبتنی است. مبنای شریعت، که مجازات نیز بخشی از این رحمت و لازمه آن یعنی جلب مصلحت و منفعت و دفع مفسده، از نصوص دینی به روشنی برداشت می‌شود و برخی از عالمان دین نیز بدان تصریح . نتیجه اعمال مجازات در اسلام عبار

. به همان میزان چنانچه مجازات ناپسند و خارج از شریعت اسلام در خصوص افراد اعمال گردد نتیجه عکس داشته و مجازات خود عام

آنچه در این قسمت در باب احکام حقوقی و فقهی زندان در این فصل مورد بررسی قرار می‌گیرد مبنای حقوقی و شرعی اعمال مجازات‌ها از دیدگاه شریعت اسلامی و نقطه نظرات ائمه معصومین ( ) و علما بوده و تاریخچه این گونه مجازات‌ها که در ادوار مختلف اسلامی اعمال شده بررسی خواهد شد.

1.1 تاریخ تحولات زندان

1.1.1. زندان در ایران باستان:

هر چند مدارک و اسناد دقیقی از وضعیت زندان در ایران باستان در دست نیست، به استناد برخی نوشته‌ها می‌توان شمایی کلی از آن به دست داد.

1.1.1.1. منبع قانونی کیفردهی:

از تحقیقات دکتر «گیرشمن» چنین برمی‌آید که میان فرامین داریوش و قوانین «حمورابی» های فراوانی وجود دارد. داریوش از کشورداری کهن، یعنی حمورابی یا h بی که میان 3600 تا 4000 سال پیش در بابل حکومت می‌کرد، در تدوین قوانین خود تقلید کرده است. حتی مقدور از مقایسه‌ی قوانین حمورابی و داریوش به این نتیجه می‌رسیم که داریوش و اندرزگران حقوقی‌اش یک نسخه‌ی واقعی از مجموعه‌ی حمورابی را در اختیار خود داشتند. ظاهراً قوانین و مقررات بابلیان که مورد اقبال شاه هخامنشی قرار گرفته بود، حتی تا حدود یک سده و نیم پس از حمله اسکندر، یعنی دوره‌ای که بسیاری از قوانین و آداب و رسوم یونانی در ایران مرسوم شد، در غرب ایران رواج داشته است.¹

2.1.1.1. جایگاه زندان در میان کیفرها:

در قوانین دوره‌ی هخامنشی، به پیروی از قانون حمورابی، زندان جایگاهی در میان کیفرها . مجازات متداول در ایران آن روزگار، به نقل از ویل دورانت، شلاق زدن (قتل خطایی تا 90 ضربه تازیانه، جرم‌های کوچک از 5 تا 200 ضربه تازیانه و مسموم کردن سگ چوپان 200 ضربه تازیانه) داغ کردن، نقص عضو، بریدن دست، کندن چشم، تبعید و اعدام بوده است. « که اتخاذ حالت تهاجمی نسبت به دیگر . »

5 ضربه افزوده می

های عصر ساسانی نیز اعدام، قطع عضو، نقص عضو، شلاق، تبعید و به ویژه جزای . شمار ضربات شلاقی که ممکن است متهم به آن محکوم شود (5 تا 10000)

آشوری، محمد، جایگزین‌های زندان یا مجازات‌های بینابین، نشر گرایش، ص 12.

زده می‌کند. ولی، با مختصر مذاقه در فرهنگ حاکم بر آن زمان و توجه لازم به شیوه
ها و اینکه مجازات شلاق قابل تبدیل به پول بوده است (10000 ضربه تازیانه قابل تبدیل به
60000 ی معبدها ذخیره می) شدت مجازات تازیانه
درک شدنی !

بدین ترتیب، باید معتقد بود که زندان در دوران پیش از اسلام به عنوان مجازات محکومان
« ی فراموشی» که برخی از آن به «باستیل» تعبیر کرده‌اند، در عصر ساسانیان
اغلب اختصاص به بزرگان و شاهزادگانی داشته که متهم به جرم خیانت شده ولی شاه از اعدام آنان
صرف نظر می‌کرده است. علت نامگذاری قلعه یاد شده نیز آن بوده که کسی حق نداشته است که در
شاه نام کسانی را ببرد که در آنجا فرستاده شده . بنابراین، با توجه به اینکه هیچ یک از
دار به عنوان وسیله اجرای کیفر اشاره‌ای نکرده‌اند، باید گفت که در ایران

پیش از اسلام جز در مورد مدعیان تاج و تخت که ممکن بود به جای اعدام فوری و بی
قلعه فراموشی گسیل شوند، محبوس کردن مجرمان عادی حداکثر برای چند روز تا تحویل آنان به
قاضی جهت محاکمه مرسوم نبوده است. برخی مورخان خارجی مانند سر پرسی ساکس در کتاب
«تاریخ ایران». نیز وجود موارد بسیار مجازات اعدام حتی برای جرم‌های کوچک در قوانین «
» را نتیجه نبود زندان . این مورخ علت وجود موارد متعدد مجازات اعدام را
کمی رشد اجتماعی جوامع ذکر کرده است؛ امری که سبب شده بود حتی در انگلستان دوران سلطنت
ویکتوریا مجازات سرقت گوسفند اعدام باشد.

بنابراین، با نگاهی به اسناد کتاب‌های مربوط می‌توان گفت که حبس‌های با مدت معین در
این دوره وجود نداشته و توقیف مقدماتی نیز ممکن بود تا مدت نامحدودی دوام یابد. برخی دیگر
نیز بر این باورند که گویا زندان برای نخستین بار در زمان خسرو پرویز در ایران به طور گسترده رایج
شد که آن هم نه به عنوان مجازات بلکه به مثابه یک اقدام تأمینی بود که مجرم در حبس نگه داشته
می‌شد تا توبه کند که در غیر این صورت، مجازات اصلی یعنی اعدام دربارهی وی اجرا می .

2.1.1.

:

در یونان قدیم، در کنار انتقام‌جویی که بیش از هر چیز وسیله‌ای برای بازگرداندن آبروی از دست رفته مجنی‌علیه بوده یا سزادهی که تعدیلی در مفهوم انتقام‌جویی بوده است، با هدف دیگری از مجازات رو به رو می‌شویم که عبارت است از ضرورت ایجاد آرامش در جامعه از رهگذار ا . افلاطون توصیه می‌کند که مانند حیوانی وحشی به انتقام‌گیری عاری از دلیل و عقل تن درندهیم و به ویژه سعی بر اصلاح مجرمانی داشته باشیم که برای نخستین بار قوانین جامعه را زیر پا اند و بنابراین، در کنار بازداشتگاه موقت و زندان بیابانی که اختصاص به ندامتگاهی به نام «سوفرونی ستریون» را پیشنهاد می‌کند که در آن برای نخستین بار خواننده با ندیشه بازپروری در تاریخ مغرب زمین آشنا می . اندیشه افلاطون در تراژدی یونانی نیز بازتاب یافته

در روم قدیم، به استناد نوشته‌های اولپین، زندان باید تنها برای نگهداری مجرمان نه مجازات کردن آنها به کار گرفته می .

1.2.1.1. قرون وسطی:

قرن پنجم تا پانزده میلادی از تاریک‌ترین دوران حقوقی در اروپا و بخشی از آسیاست . قرن نهم و تحت تأثیر شارلمانی و جانشینان وی جنبش نوینی برای تبدیل حقوق شخصی به . یعنی تبدیل یک نظام حقوقی واحد و قابل اجرا برای ساکنان همه‌ی منطقه، به ویژه بدون درنظر گرفتن خاستگاه سیاسی و الزامی کردن حقوق کلیسایی نسبت به همه‌ی مسیحیان در همه نقاط . به زندان نیز در حقوق آلمان ، ولی به ندرت ، .
لمباردی ایتالیا در اوایل قرن هشتم، در پادشاهی «لیوتپراندا»¹ قانونی رواج یافت که به موجب آن یک سارق دستگیر شده به خاطر دزدی می یست چندین برابر ارزش کا سال در زندان زیرزمینی محبوس باشد که دستور اجرای آن به قاضی لمبارد

¹ شمس، علی، بهار 1387، نظام زندانبانی ایران، انتشارات راه تربیت، ص 24.

با آغاز قرن دوازدهم، زندانیان در طبقه‌ی که آنان را «فقرای مسیحی» می‌نامیدند قرار گرفتند. ها در غالب وصیت های خصوصی وقف، برای کمک به این قشر از فقرا به عنوان بخشی از امور خیریه تبدیل گشت. اغلب دستورهای مذهبی به آزاد کردن زندانیان اختصاص داشت که هم شامل زندانیان اسیر شده در جنگ یا درگیری مذهبی میان مسیحیان و هم شامل اسیران جنگ با جهان اسلام می . 1215 . یوین انگلیس فرمانی توسط پادشاه انگلیس صادر شد که در آن فرمان مقرراتی از جمله احاله‌ی رسیدگی دعوی به دادگاه تناسب میان جرم و کیفر، اجرای عدالت درباره

در قرن سیزدهم پاپ‌ها دفتر مخصوصی به نام « های بزهکارانه¹ » ایجاد کردند و آن اعطای نوعی صلاحیت قضایی مربوط به پاپ به فردی ویژه به منظور تحقیق و جستجو ن گذاری در مکان‌های خاص و برای زمانی خاص بود. از آنجا که تحقیقات ایمان‌کاوانه به طول می‌انجامید، مفتش از زندان به منظور نگه‌داشتن متهمان تا تکمیل تحقیق استفاده می‌کردند. صورت اصرار بر کفر، متهم های حکومتی که از آن به «شمشیر² » یاد می می‌سپارند و نامبرده به اعدام محکوم می . اگر امید به تغییر دید داشت، آنها را زندانی می‌کردند و گاه تا حبس ابد به طول می‌کشد . بدین جهت اقدام اولیه باعث افزایش جمعیت و ازدحام زندان قرن سیزدهم و پس از آن نیز اموال مرتدان مصادره می نوین ایمان‌کاوانه اقدام می‌گردید. ولی این عمل بیشتر گران و پرهزینه و به بحث متداول در میان مقام‌های مسئول تبدیل شد.

2.2.1.1. بعد از قرون وسطی:

ژان مبیون فقیه فرانسوی در سال 1690 با تألیف کتابی با عنوان «تأملاتی پیرامون زندان مذهبی³» میان رحمت مسیحی و حقوق کیفری پلی ایج کرد. چنین بود که نیمی از انسانیت در ها وزیدن گرفت که ن ی اوج آن را می‌توان در ایتالیا و در همکاری نزدیک میان اشراف و روحانیون مسیحی برای وضع مقرراتی در زمینه و به ویژه آموزش و مراقبت از

¹ علی، بهار 1387، نظام زندانبانی ایران، انتشارات راه تربیت، ص 29.

² شمس، علی، بهار 1387، نظام زندانبانی ایران، انتشارات راه تربیت، ص 29.

³ شمس، علی، بهار 1387، نظام زندانبانی ایران، انتشارات راه تربیت، ص 27.